

ЗАРОДЖЕННЯ СПОРТИВНОГО ТОВАРИСТВА «ДИНАМО» НА ВОЛИНІ ТА ЙОГО ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Володимир Ялович¹, Антон Ялович¹

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна, yalovuk.vt@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-29-34>

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДЮСШ – дитячо-юнацька спортивна школа
ЗТУ – заслужений тренер України
МСМК – майстер спорту міжнародного класу
МС СРСР – майстер спорту Союзу Радянських Соціалістичних Республік
МСУМК – майстер спорту України міжнародного класу
ЗМСУ – заслужений майстер спорту України
МСУ – майстер спорту України
КМСУ – кандидат у майстри спорту України
ФСТ – фізкультурне спортивне товариство
ОІ – Олімпійські ігри
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
ЧС – чемпіонати світу
КС – кубки світу
ЧЄ – чемпіонати Європи
КЄ – кубки Європи
ЧУ – чемпіонати України
КУ – кубки України
УНКВС – Український народний комісаріат внутрішніх справ
УМВС – управління Міністерства внутрішніх справ
ЦР – Центральна рада

Анотації

Актуальність. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо» зробило свій внесок у розвиток спорту та проведення спортивно-масової роботи серед службовців і населення на Волині. У процесі історичного розвитку виробилася своя система фізичного виховання населення й підготовки спортсменів з олімпійських та неолімпійських видів спорту, яка, на жаль, за останні роки дещо знизилася, а результати діяльності розгублені й із роками стають забуті. **Мета дослідження** – розкрити історичні передумови становлення та розвитку спортивного товариства «Динамо» на Волині. **Методи дослідження** – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивної організації «Динамо», спортивного управління Волинської обласної державної адміністрації, опитування тренерів і керівників спортивних товариств, ДЮСШ, інформаційних ресурсів мережі «Інтернет». **Результати дослідження.** Аналіз та узагальнення архівних даних, опитування спортсменів, тренерів, чиновників дали можливість розкрити історичний розвиток ФСТ «Динамо» на Волині. ФСТ «Динамо» в 1991 р., після розпаду СРСР, змогла зберегти спортивну організацію, види спорту й створити свою структуру. Із роками поступово збільшувалися види спорту з олімпійських та неолімпійських програм на Волині. За роки незалежності України ФСТ «Динамо» підготовлено 12 учасників Олімпійських ігор, 3 – ЗМСУ, 10 – МСУМК, 30 – МСУ з олімпійських та 1 – ЗМСУ, 7 – МСУМК, 10 – МСУ неолімпійських видів спорту.

Висновки. Проведений історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку ФСТ «Динамо» на Волині дав можливість розкрити певні особливості діяльності його в період СРСР і незалежної України. Значний внесок у розвиток спортивно-масової роботи на Волині та в Україні належить ФСТ «Динамо». Протягом періоду існування спортивне товариство створило умови для підготовки спортсменів високого рангу з олімпійських і неолімпійських видів спорту.

Ключові слова: спортивні організації, спортивно-масова робота, олімпійські та неолімпійські види спорту, спортивна підготовка, спортивні змагання.

Volodymyr Yalovyk, Anton Yalovyk. The Emergence of Sports Association Dynamo in Volyn and its Development Trends. Topicality. Physical Culture and Sports Association Dynamo has contributed to the development of sports among employees and Volyn citizens. PE and trainings of Olympic and non-Olympic athletes have been

developed in the process of historical development. However, unfortunately, it has declined somewhat in recent years, and the results are confused and forgotten over the years. **The Purpose of the Research** is to reveal the historical preconditions for the formation and development of the Sports Association Dynamo in Volyn. **Research Methods.** Archival research and data analysis, reports of the Sports Association Dynamo, the sports department of the Volyn Regional State Administration, surveys of sports clubs and schools' coaches and managers, Internet sources. **Research Results.** Analysis and generalization of archival data, surveys of athletes, coaches, and officials provided an opportunity to reveal the historical development of the Sports Association Dynamo in Volyn. In 1991, after the collapse of the USSR, the association was able to maintain the sports organization, sports and create its own organization structure. Over the years, the number of the Olympic and non-Olympic sports programs has gradually increased in Volyn. During the period of Ukrainian independence have been prepared 12 participants of the Olympic Games, 3 Honored Masters of Sports of Ukraine, 10 International Class Masters of Sports of Ukraine, 30 Masters of Sports of Ukraine from the Olympic program and 1 Honored Master of Sports of Ukraine, 7 International Class Masters of Sports of Ukraine, 10 Masters of Sports of Ukraine from the non-Olympic sports. **Conclusions.** The historical and pedagogical analysis of the formation and development of the Sports Association Dynamo in Volyn gave the opportunity to reveal certain features of its activity in the time of the USSR as well as independent Ukraine. The Sports Association Dynamo made a significant contribution to the development of sports and mass work in Volyn and Ukraine. This association has trained high-ranking Olympic and non-Olympic athletes.

Key words: sports organizations, sports and mass work, Olympic and non-Olympic sports, sports training, sports competition.

Вступ. Спортивні товариства, які створено в СРСР, дублювалися в Україні. Їх роль полягала в розвитку фізичної культури та спорту серед населення країни. Серед таких спортивних товариств в Україні функціонувало ФСТ «Динамо». Воно здійснювало роботу серед особового складу Міністерства внутрішніх справ України, а також серед підростаючого покоління. Зокрема, ФСТ «Динамо» на Волині проводило значну спортивно-масову роботу серед різних верст населення, а також здійснювало підготовку спортсменів з олімпійських та неолімпійських видів спорту. Значного розвитку ФСТ «Динамо» на Волині набуло в 70–80 рр. минулого сторіччя й у роки незалежної України [9].

Значну увагу приділяли підготовці спортсменів у ДЮСШ, яке було створене в м. Луцьку, а також проведенню спартакіад серед працівників міліції, Служби безпеки України, прикордонників, пожежників тощо.

Діяльність ФСТ «Динамо» на Волині заслуговує на увагу щодо вивчення досвіду проведення різнобічних спортивно-масових заходів і підготовки учасників змагань різних рангів. Крім того, ФСТ «Динамо» зробило значний внесок у розвиток фізичної культури й спорту в Україні. Отже, дослідження розвитку ФСТ «Динамо» на Волині є актуальним.

Мета дослідження – проаналізувати історичні передумови становлення та тенденцій розвитку спортивного товариства «Динамо» на Волині.

Методи дослідження – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивної організації «Динамо», спортивного управління Волинської обласної держадміністрації, опитування тренерів і керівників спортивного товариства, ДЮСШ, інформаційних ресурсів мережі «Інтернет».

Результати дослідження. На початку 1944 р. Луцьк і більшість Волинської області були звільнені Червоною армією від фашистів. Почалася робота щодо налагодження мирного життя, відновлення радянських органів й установ. 1 лютого 1944 р. начальником УНКВС Волинської області призначено полковника Яковенка Олександра Михайловича. А вже за наказом народного комісаріату внутрішніх справ УРСР за № 89 від 27 травня 1944 р. почала свою діяльність Волинська обласна рада «Динамо».

У 1948 р. футбольна команда Волинської обласної ради «Динамо» посіла друге місце в розіграші Кубка Української республіканської ради «Динамо».

Із 1960 р. починає свою активну діяльність секція велосипедного спорту на шосе, тренером якої на громадських засадах був Р. О. Логінов. Під його керівництвом динамівці Волині неодноразово виборювали звання чемпіонів і призерів ЦР «Динамо» та України.

Першим майстром спорту на Волині з велосипедного спорту на шосе став В. Ф. Додь, який у 1963 р. виборов бронзову медаль чемпіонату Радянського Союзу.

Із 1962 р. активізують свою роботу спортивні секції городкового спорту, боротьби самбо, греко-римської боротьби, пожежно-прикладного виду спорту та деяких інших військово-службово-прикладних видів спорту.

Так, на чемпіонаті Української ради «Динамо» з городкового спорту волинські динамівці в складі М. Сичова, його синів Володимира та Віктора, Е. Галкіна, Ф. Гараєва й С. Кіндера посіли друге загальнокомандне місце, установивши рекорд України на 15 фігур, і виконали нормативи майстрів спорту. У 1968 р. на Всесоюзних змаганнях із легкої атлетики в приміщенні в м. Ленінграді на дистанції 1000 м бронзову нагороду отримав Борис Сурувегін.

У цей період дебютують на Всеукраїнських змаганнях борці класичного (сьогодні – греко-римського) стилю. На борцівських килимах вони успішно захищали честь Волинської області та товариства «Динамо». Найкращих успіхів у цьому виді спорту досягли майстри спорту О. П. Фірчук, Л. А. Павловський, С. М. Дображанський, І. О. Грисюк, Ю. В. Котик, В. Ю Мисковець.

Із цього часу прізвища волинських динамівців дедалі частіше звучать серед переможців і призерів на чемпіонатах СРСР, України, Центральної ради товариства «Динамо» та Української ради «Динамо». Це – А. Чеботарьов, А. Садович, С. Кульчановський, О. Максимович – дзюдо; А. Бублік – самбо; В. Халуков – греко-римська боротьба; В. Олещук, С. Кутько – гребля; С. Левченко, С. Ярмольчук, С. Люпа – важка атлетика; Л. Біла, С. Воронко, Н. Єгорушкіна – велосипедний спорт на шосе; С. Бахтай, Я. Немченко – пожежно-прикладний спорт. Але найвагоміші успіхи мала МСМК Н. Юганюк (велоспорт на шосе), яка в 1989 р. виборола звання чемпіонки СРСР із багатоденної гонки серед жінок. Н. Юганюк – багаторазова чемпіонка України з велоспорту на шосе, перша чемпіонка національного чемпіонату України.

Першим чемпіоном із дзюдо став МС В. В. Шайдевич, який виборов це високе звання на VIII літній спартакіаді України, а в подальшому був багаторазовим чемпіоном і призером всеукраїнських та міжнародних змагань.

Майстри спорту М. Гнатюк (дзюдо) і В. Шранкевич (самбо) стали чемпіонами ІХ, а МС А. Дрога (дзюдо) Х літньої спартакіаді України. Переможцями ІV спортивних ігор молоді України стали Н. Юганюк (велоспорт) та А. Дрога (дзюдо), а на ІV Всеукраїнських іграх молоді Н. Юганюк з велоспорту виборола золоту, а дзюдоїст А. Дрога – бронзові медалі. Переможцем міжнародних змагань із пожежно-прикладного спорту вперше став динамівець Волині МСМК Я. Немченко. Багаторазовим чемпіоном і призером України із дзюдо був МС В. Є. Каразія.

У 1992 р. на Волині реорганізували ФСТ «Динамо» і воно почало діяти в такій структурі (рис. 1).

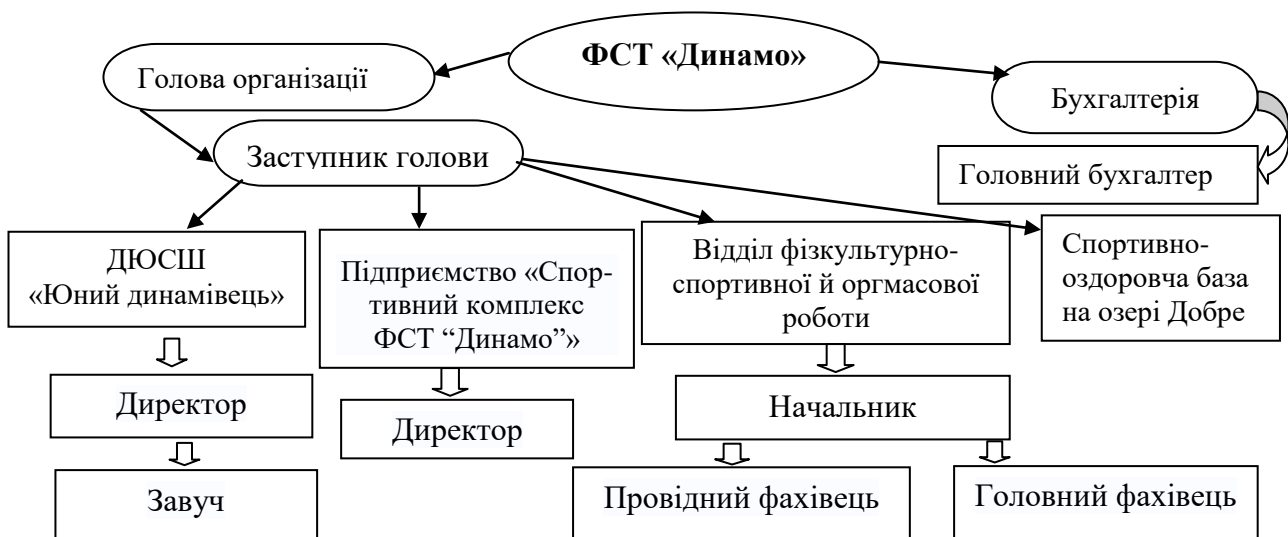

Рис 1. Структура ФСТ «Динамо» у Волинській області

2003 р. – рік ІІ Всеукраїнських літніх спортивних ігор. Звання чемпіона виборов МСУМК Олексій Мазикін (бокс), срібним призером став Геннадій Озаринський (бокс), бронзовим призером – Іван Луцик (легка атлетика). На ІІІ Всеукраїнських літніх спортивних іграх динамівці організації виграли три золоті, три срібні та п'ять бронзових медалей (найбільше скарбничку нагород поповнили важкоатлети) [1; 2].

Динамівці – правоохоронці успішно виступали на всеукраїнських та міжнародних змаганнях. Так, чемпіоном світу серед поліцейських із легкоатлетичного кросу в командному заліку в складі

команди МВС України та четвертим в особистому заліку став інспектор спортивної команди Волинського відділення УМВС МСУМК Сергій Оксенюк.

Успішно виступали на всеукраїнських та міжнародних змаганнях 2011 р. спортсмени-динамівці з олімпійських видів спорту. Так, МСУМК Надія Миронюк на чемпіонаті Європи в м. Казані РФ у змаганнях із важкої атлетики у ваговій категорії до 75 кг виборола четверте місце. На Всесвітній студентській універсіаді в Китаї на змаганнях із важкої атлетики МСУМК Микола Гордійчук у ваговій категорії до 105 кг виграв II місце, а МСУМК Надія Миронюк – друге в ривку, третє місце посів на командному чемпіонаті Європи з легкої атлетики МСУМК Олександр Борисюк [7].

Спортсмени-правоохоронці штатної спортивної команди Волинського училища професійної підготовки УМВС України у Волинській області – майстри спорту України міжнародного класу старший лейтенант міліції Сергій Оксенюк, капітан міліції Олександр Головницький, старший лейтенант міліції Віталій Шафар, МСУ капітан міліції Анатолій Якимович – багаторазові переможці та призери чемпіонатів світу і Європи серед поліцейських із марафонського бігу й легкоатлетичного кросу (на фото знизу). Став чемпіоном світу та Європи з рукопашного бою співробітник управління Служби безпеки України у Волинській області, динамівець, майстер спорту України міжнародного класу Сергій Молошик [3; 4].

Спортсмени організації успішно виступали на всеукраїнських і міжнародних змаганнях. Так, МСУМК Яна Беломоїна на чемпіонаті світу з велоспорту-маунтенбайк крос-кантрі посіла третє місце в Андорі та шосте – на чемпіонаті світу в Італії в маунтенбайку-марафоні, а на чемпіонаті Європи в Італії в маунтенбайку крос-кантрі посіла четверте й п'яте місця, МСУМК Іван Банзерук виграв Кубок Європи в Подепради (Чехія) зі спортивної ходьби на 50 км і перше – у командному заліку.

МСУ Віталій Глушко тримав сьоме місце на чемпіонаті Європи з важкої атлетики в м. Клайпеда (Литва).

На чемпіонаті Європи серед молоді з легкої атлетики в м. Таллін у метанні списа МСУМК Максим Богдан посів друге місце.

Спортсмени-динамівці почали досягати успіхів на змаганнях різних рангів завдяки цілеспрямованій роботі керівництва ФСТ «Динамо» з тренерами та спортсменами.

Тенденція розвитку спорту в товаристві «Динамо» з кожним роком у незалежній Україні почала зростати, а її вихованці здобували перемоги на всеукраїнських і міжнародних змаганнях. У товаристві «Динамо» здійснюють підготовку спортсменів з олімпійських та неолімпійських видів спорту (табл. 1).

Таблиця 1

Розвиток видів спорту ФСТ «Динамо» у Волинській області

№	Олімпійські види	Неолімпійські види
1	Бокс	Пожежно-прикладний спорт
2	Важка атлетика	Веслування на човнах «Драконах»
3	Легка атлетика	Радіоспорт
4	Велоспорт трек	
5	Велоспорт маунтенбайк	
6	Велоспорт на шосе	
7	Дзюдо	
8	Боротьба вільна	

Дослідження архівних документів дало можливість проаналізувати підготовку спортсменів високого класу з олімпійських та неолімпійських видів спорту. ФСТ «Динамо» здійснювала підготовку спортсменів із восьми олімпійських і трьох неолімпійських видів спорту в роки незалежної України. Серед олімпійських видів спорту провідне місце посідають велосипедний спорт, легка атлетика, а серед неолімпійських – пожежно-прикладний [5; 6].

Аналіз протоколів змагань й архівних документів дав можливість виявити кількісний склад спортсменів високого класу, які проводили підготовку тренерами спортивного товариства «Динамо» з олімпійських і неолімпійських видів спорту (табл. 2).

Згідно з даними табл. 2, можна констатувати, що спортсмени олімпійських видів спорту досягли більш значимих результатів. Це пов'язано з кращою підготовкою й фінансуванням олімпійських видів спорту. Також заслуговує на увагу те, що олімпійськими видами спорту займається більше молоді Волині.

Таблиця 2

Підготовка спортсменів у ФСТ «Динамо» у Волинській області в період 2006–2021 рр.

Олімпійські види спорту					Неолімпійські види спорту				
ЗМСУ	МСУМК	МСУ	КМСУ	I	ЗМСУ	МСУМК	МСУ	КМСУ	I
3	10	30	59	100	1	7	10	20	770

Одним із найбільш важливих етапів підготовки спортсменів в Україні є підготовка олімпійців. ФСТ «Динамо» також зробило значний внесок у підготовку олімпійців [8].

Серед фізкультурних спортивних товариств із підготовки спортсменів олімпійців провідне місце на Волині посідає «Динамо» (табл. 3).

Таблиця 3

Представники Волинського ФСТ «Динамо» на Олімпійських іграх

№ з/п	Олімпійські ігри	Прізвище, ім'я	Звання	Вид спорту	Місце
1	XXVIII, Афіни	Олексій Мазикін	МСУМК	Бокс	5
2		Федчук Андрій	ЗМСУ	Бокс	5
3		Гордійчук Микола	МСУМК	Важка атлетика	10
4	XXIX, Пекін	Миронюк Надія	ЗМСУ	Важка атлетика	9
5	XXX, Лондон	Олена Цьось	МСУМК	Велоспорт-трек	4
6		Яна Беломоїна	МСУМК	Велоспорт-маунтенбайк	13
7		Ірина Папежук	МСУМК	Велоспорт-трек	запас
8		Віталій Шафар	МСУМК	Марафонський біг	29
9	XXXI, Ріо-де-Жанейро	Банзерук Іван	МСУМК	Спортивна ходьба	43
10		Яна Беломоїна	ЗМСУ	Велоспорт-маунтенбайк	4
11	XXXI, Японія	Банзерук Іван	МСУМК	Спортивна ходьба	0
12		Яна Беломоїна	МСУМК	Велоспорт-маунтенбайк	9

Дослідження свідчить, що в роки незалежності України спортсмени нашої держави змогли брати участь в Олімпійських іграх. Серед волинських спортсменів найбільше учасників олімпіад підготувало ФСТ «Динамо». Її вихованці із шести видів спорту представляли Волинь на Олімпійських іграх. Серед них Яна Беломоїна тричі, а Іван Банзерук двічі ставали учасниками ігор.

Дискусія. Проведене дослідження дає можливість підтвердити, що діяльність ФСТ «Динамо» на Волині досягло високого рівня розвитку. Історію розвитку ФСТ «Динамо» на Волині висвітлено лише в щорічних звітах, ювілейних програмах та ЗМІ про виступи окремих спортсменів. Результати наших досліджень доповнюють науковий пошук розвитку ФСТ «Динамо» на Волині.

Уперше обґрунтовано історичний розвиток ФСТ «Динамо» за період 1944–2021 рр. Вона характеризується діяльністю спортивного товариства в різні періоди розвитку.

Підтверджено, що правильна дія керівництва силових структур України сприяла розвитку й становленню ФСТ «Динамо», а також допомагала кваліфіковано здійснювати підготовку спортсменів для досягнення високих результатів на змаганнях різного рангу.

Висновки та перспективи подальших дослідження. Здійснений історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку ФСТ «Динамо» на Волині дав змогу виокремити певні досягнення спортсменів в Україні.

У процесі дослідження виявлено особливості становлення та розвитку ФСТ «Динамо»:

- у досліджуваній період підготовка спортсменів здійснювалась у часи СРСР і незалежної України;
- діяльність спортивного товариства залежала від керівництва та кваліфікованих тренерів і талановитих спортсменів.

Крім того, ФСТ «Динамо» відіграло важливу роль у залученні молоді Волині до занять олімпійськими й неолімпійськими видами спорту, що дало їм можливість підвищувати спортивну майстерність і прославляти Україну та Волинь на міжнародних змаганнях різного гатунку.

У подальшому є необхідність здійснити дослідження розвитку товариства на основі архівних документів і звітів, відправлених до центральної ради ФСТ «Динамо».

Джерела та література

1. Звіт за 2003–2007 роки. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2003–2007.
2. Звіт за 2008 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2008.
3. Звіт за 2009 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2009.
4. Звіт за 2010 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2010.
5. Звіт за 2011–2013 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2011–2013.
6. Звіт за 2014–2015 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2014–2015.
7. Звіт за 2016 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2016.
8. Звіт за 2017–2021 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2017–2021.
9. Історіографічні аспекти фізкультурно-спортивного руху серед населення українського села в другій половині 1940-х – 1991 рр. URL: <http://www.rusnauka.com>.

References

1. Zvit za 2003–2007 roky. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo` [Report 2003-2007. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2003–2007.
2. Zvit za 2008 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo` [Report 2008. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2008.
3. Zvit za 2009 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo` [Report 2009. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2009.
4. Zvit za 2010 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo` [Report 2010. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2010.
5. Zvit za 2011–2013 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Dynamo» [Report 2011-2013. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2011–2013.
6. Zvit za 2014–2015 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo` [Report 2014-2015. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2014–2015.
7. Zvit za 2016 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Dynamo» [Report 2016. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2016.
8. Zvit za 2017-2021 rik. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Dynamo» [Report 2017-2021. Physical Culture and Sports Association `Dynamo`]. Fizkulturno-sportyvne tovarystvo `Dynamo`. Lutsk, 2017–2021.
9. Istoriohrafichni aspekty fizkulturno-sportyvnoho rukhu sered naseleennia ukrainskoho sela v druhii polovyni 1940-kh–1991. rr. [Historiographic Aspects of the Physical Culture and Sports Movement among the Ukrainian Village Population in the Second Half of the 1940s-1991]. URL: <http://www.rusnauka.com>.

Стаття надійшла до редакції 02.05.2022 р.